

secev ječe. Noben slovenski list nima tako težkega stališča kakor mi.

Tudi druga izdaja bila je zaplenjena zaradi te opombe.

Ker c. kr. uradom v Mariboru ugaja, da z drakonično strogostjo postopajo proti listom, ki zagovarjajo slovenske težnje, a da so nasproti nemško-radikalnim listom skrajno popustljivi, usojajo si podpisani vprašati Njegovo Prezvzišenost, gosp. pravosodnega ministra:

«Je Njegovi Prezvzišenosti znano neopravičeno zaplenjevanje slovenskih časnikov v Mariboru, posebno dvakratno zaplenjenje 50 št. «Slov. Gosp.» in kako jih more opravičiti?

Je Njegova Prezvzišenost pripravljena, da ukaže nepristranski in strogo preiskati vse obdolžitve, ki so zadržane v zgoraj navedenih zaplenjenih opombah proti sodnikom in porotnikom c. kr. okrožne sodnije v Mariboru?

Je voljan, zopet zabičati nemškim sodnikom po slovenskih krajih, posebno v Mariboru, da postopajo z največjo nepristranostjo?»

Dunaj, dne 20. decembra 1898.

J. Žičkar, Robič, dr. Gregorec, Pfeifer, Biankini, Perič, dr. Bulat, Zore, dr. Žitnik, Vencajz, Spinčič, dr. Krek, dr. Laginja, dr. Stojan, Povše, Pogačnik, Barwinsky, Kušar, dr. Gregorič, Einspieler, grof Coronini, Vuković, Wachnianyn, dr. Ferjančič.

Slovenska sadjarska in vinarska šola.

Čeprav se štajarski Slovenci pečajo skoro izključno le s poljedelstvom, sadjarstvom in vinarstvom, vendar nimajo nobene strokovne šole, v kateri bi se lahko temeljiteje izgojevali za svoje vsakdanje opravilo. Krivo je na tem neizprosno sorodstvo Nemcev do Slovencev. Nemci ne črtijo samo jezika Slovencev, ampak vse, kar je s slovenskim življenjem v katerikoli zvezi. Nemci ne privoščijo Slovincem tudi gospodarskega napredka, ker Slovence hočejo prej ko slej ugonobiti. Seveda moramo priznati, da se nahajajo tudi pošteni ljudje med Nemci, a ti nimajo vajeti v rokah in nam torej ne morejo koristiti, ne morejo blagodejno uplivati na razvoj nemškega in slovenskega naroda na Štajarskem.

Da bi Slovincem nasprotni Nemci pred javnostjo nekoliko prikriili svoja sovražna prizadevanja, pustili so, da se ustanovi tudi na

slovenskem Štajarju jedna sadjarska in vinarska šola. To se je uresničilo z ustanovitvijo take šole v Mariboru. Da pa bi se v istini Slovenci vendar le ne mogli udeleževati dobrot te šole, upeljal se je na njej kot učni jezik nemški jezik. S tem se je doseglo, da je sadjarska in vinarska šola v Mariboru za Slovence brez pomena.

Slovenski kmet, ako hoče svojega fanta spraviti v mariborsko strokovno šolo, mora ga najprej dati kam v mesto, da se mu fant nauči nemški. Jedno ali največkrat dve leti je fant proč od domačega ognjišča, brez vsake zveze z gospodarstvenimi prizadevanji svojih roditeljev. To gotovo ni dobrodejno za bodočega kmeta. Te dve leti pomenita za slovenskega kmeta pa tudi veliko gmotno škodo, kajti fant mora v mestu živeti in za življenje potrebuje denar. Nemškemu kmetu tega ni treba storiti, kajti njegov fant lahko pojde od domače hiše kar v strokovno šolo. In recimo, da se naš kmet res žrtvuje ter da fantu vbiti v glavo neizogibno nemščino, ali je sedaj naš fant že tako sposoben za strokovno šolo kakor nemški? Nikakor ne! V šoli se je naš fant učil nemški računati, pisati, čitati, a izrazi za gospodarstvene potrebe se mu niso podajali, ker ni bilo za-to priložnosti. Da je temu res tako, lahko potrdijo gospodje, ki niso hodili v nemške šole po jedno, dve leti, ampak po osem, deset let. Ko torej pride naš fant v nemško strokovno šolo, še vedno nima dovolj jezikovnega znanja za prosperovanje v svoji stroki. Pouk mu torej ne bo toliko hasnil, kakor če bi se vršil v njegovem slovenskem jeziku. In po dovršeni strokovni šoli, kaj naj stori slovenski fant s svojimi nemškimi izrazi med slovenskim ljudstvom? Svoje pridobljene znanosti ne bo mogel v polni meri uporabljati med rojaki.

Jasno je razvidno iz tega, da nemške vinarske in sadjarske šole za Slovence niso primerne. Kakor se za nemške fante ne ustanavljajo slovenske strokovne šole, tako se ne smejo tudi za slovenske fante ustanavljati nemške. To pravi nam že priprosta pamet, katere pa žal, tako rado primanjkuje Nemcem. Za Slovence se mora ustanoviti slovenska sadjarska in vinarska šola, le ta jim more prinašati zaželjeno korist.

Zato pa, Slovenci, zahtevajte po svojih shodih neumorno, da se sadjarska in vinarska šola v Mariboru posloveni. Le tako more postati ta šola dobrodejnega in uplivnega pomena na Spodnjem Štajarskem. Sadjarska in vinarska šola v Mariboru se naj posloveni,

to naj bo odslej naša jednoglasna in odločna zahteva, dokler se nam ne uresniči. Rojaki, na delo!

Državni zbor.

Na Dunaju, 15. decembra.

Železnice.

51 milijonov goldinarjev bo država izdala za nove železnice, ki se bodo zidale po raznih kronovinah našega cesarstva. Od te velike svote pride na Dalmacijo 12 milijonov goldinarjev. V seji 14. decembra, ki je trajala od 7. ure zvečer do 3. ure zjutraj (v sredo), se je končala ta razprava. Dalmatinski Hrvati, potem Poljaki so s to postavo posebno zadovoljni. Čudili smo se, kako je dalmatinski Srb dr. Banjak pri tej obravnavi o železnicah mogel govoriti o pastirskem listu, ki ga je razposlal carigrajski patrijarh pravoslavnim škofom v Bosni in Hercegovini, potem o naporu katoliških škofov, ki skušajo pravoslavne (staroverce) zjediniti s katoliško cerkvijo.

V četrtek 15. decembra se je seja začela se le ob pol 2 popoldne. Začetek je bil tako buren, da smo mislili, ka se obravnava sploh ne bo mogla pravilno začeti. Wolf in njegovi tovariši so kričali nad pravosodnim ministrom, ker je bila zasežena številka njegovega lista »Ostd. Rundschau«. V konfisciranem članku grozi Wolf, da bo krogla zadela v prsi vsacega, ki se predrzne, ustavljati se nemškim terjatvam. Wolfu so priskočili na pomoč osobito socijalni demokrati in krščanski socijalisti.

V tej seji se je poslanec Girstmayer kaj hudo vrezal. Vprašal je predsednika zbornice, kako da se ni danes (četrtek, 15. dec.) sestavil poljedelski odsek, kakor je bilo to odločeno. Namesto 48 se je sešlo le 6 poslancev k seji. Predsednik izjavlja, da je z ozirom na zadnjo dolgo sejo (do 3. ure zjutraj) ob koncu seje naznanil, da se poljedelski odsek ne bo danes ob 10. uri sešel. Gospoda Girstmayerja — pravi predsednik — ni bilo v seji, ko sem to povedal. — Drugi poslanci so trdili, da je Girstmayer takrat spal, ko je odpovedal predsednik sejo poljedelskega odseka. V isti seji je poročevalec za postavo o izboljšani plač za državne uslužbenke dr. Peatak čudno osmešil poslanca dr. Pommerja; ravno tako tudi pustolovca Stojalovskega.

Na Dunaju, 20. decembra.

V današnji seji — 20. decembra — se je dokončala obravnava zastran omemjenih plač za državne uslužbenke. Govorilo je mnogo

darinom. Mandarin ga ježno in žugaje pogleduje, tako da je starec skoraj zgubil ves pogum. Pa plačilo, katero je gotovo pričakoval, ga je navduševalo. Po običajnem pozdravu stopi torej predrzno k mizi in reče z mirnim glasom: «Kaj se je snoti obravnavalo s princem Dikdikom, mi je znano. Prav za prav bi bil stvar moral takoj Hipehovi naznaniti. Ako bi bil to storil, ali ako še storim, potem ne stavim krajcarja, da vam gre za glavo. Pa jaz sem dober človek in Vas imam rad, tudi bi rajši imel Dikdika za cesarja, ki iz dna srca sovraži proklete kristijane in Francoze. Zato sem prišel vprašati, koliko mi daste, ako sem do prihodnje polne lune tiho.»

Mandarin ga debelo gleda in obledi. Pa kmalu se zopet zave, zgrabi bodalo in reče: «Ničvrednež, smrt ti bodi plačilo!»

Minge pa odgovori: »Poslušajte poprej in potem me še le usmrтите. Jaz sem si mislil, da me bode tako sprejeli, zato sem se na vsak način zavaroval. Ako ne pridem v dveh urah domov, mora moja žena takoj zanesti neko zapečateno pismo k prvemu ministru, in moja smrt bo natanko potrdila vsebino pisma. Tega vam pač ni treba natančneje pojasnjevati.»

Mandarin odloži bodalo in reče posiljenim nasmehom:

«Ti si zvit mož, zato bode dobro, ako te pridobimo na svojo stran. Koliko hočeš za to imeti?»

«2000 kvanov.»

«2000 kvanov! In eden kvan ima 600 sapek, to je milijon in dvestotisoč sapek! Ali si nor?»

«Jaz bi bil sicer storil tudi za tisoč kvanov. Pa ker ste segli po bodalo, sem sprevidel, da sem celó življenje postavil v nevarnost.»

«In kdo mi je porok, da nas ne izdaš?»

«Moja korist: 1000 kvanov mi takoj izplačate, 1000 pa potem, ko se vam posreči zarota. Ali mislite, da bi mi cesar več dal, ako bi vas njemu naznanil? Ako bi bil dobil 100 kvanov, bi bilo že veliko.»

Mandarin premišluje nekaj časa, potem reče: «Dobro. Ti dobiš denar. Pa priseči mi moraš pri vseh bogovih, da bodeš molčal.»

Minge je bil pripravljen za vsako prisego. Na to dobi 1000 kvanov v zlatu in podpiše pobotnico, kakor je menil. V resnici pa mu mandarin da nek drug listek, na katerega se je Minge podpisal. Potem ga odpusti s hinavsko prijaznostjo. Ko pa Minge zapusti palačo, zapove mandarin dvema vojakoma, da sledita jetničarju in ga zgrabita. — Nek služabnik pa je moral takoj nesti jetničarjevi ženi listek z Mingejevim podpisom,

da zahteva od nje pismo, o katerem je pravil Minge mandarinu. «Tako,» reče potem mandarin sam sebi, «Minge, ti si sicer zvit, pa še ne zadosti, da bi premagal anamskega ministra.

9. Dva različna jetnika.

Jetničar je s svojim denarjem v mesečni noči dirjal proti domu, kolikor so mu dale stare noge. Kakih dvesto korakov pred trdnjavo konečno vendar postoji, da pride zopet k sapi. «Prvi krajec je že minul,» govori sam s seboj, «čez šest ali sedem dni nastopi polna luna in takrat že bodem jaz bogataš, ako mi pri princu in pri stotniku ob vodnih vratih tudi tako dobro izteče. To je bilo res dobro, da sem ga prekanil z zapečatenim pismom, ki bi bilo pri moji ženi. Ta zvižaja mi je rešila življenje. Pa če zve, da je moja stara že davno mrtva? To bi mi najbrž še prav ne bilo. Zato bode za mene menda najbolje, da takoj zapustim mesto s svojimi 1000 kvani. Pa ne boj se, stari Minge! Mandarin ima sedaj važnejše opravke, kakor po moji ženi pozvedovati. Stvar moram zdaj dokončati. Začetek, ki je bil najnevarnejši, se je prav dobro obnesel. Najprvo moram sedaj onega krščanskega dečka zadaviti. Če bi kaj izpovedal, bi mi slo za življenje, in le mrtveci dobro molčijo. Zopet ga hočem vzeti na hodnik, kakor poprej, da

levičarjev; a njihovi predlogi so se večidel odklonili. Silen hrup so zagnali levičarji, ko ni hotela desnica glasovati za to, da se sprejme v to postavo tudi določba zastran nedeljskega počitka. Poročevalec je pojasnil, da ta določba ne spada v to postavo zaradi plačil državnih uslužbencev. Sicer pa ni bilo socialnim demokratom, ki so predlagali ta dostavek, za nedeljski počitek, ampak le za to, da se napravi majhen škandal. Sprejela se je itak resolucija, naj se varuje nedeljski počitek. Ob koncu se je posl. J. Zičkar interpeliral pravosodnega ministra zaradi zaplenjenja zadnje številke »Slov. Gosp.« in zaradi kričečih razmer pri mariborskem okrožnem sodišču.

Politični ogled.

Avstrijske dežele.

Dunaj. Na dan 28. decembra se sklicujejo vsi deželni zbori razven dalmatinskega, istrskega, solnograškega in tirolskega. Delovanje sklicanih deželnih zborov se omeji samo na dovoljenje proračunov za bodoče leto. Vsa pozornost se obrača na češki deželni zbor. Nemci nimajo prave volje, vstopiti v deželni zbor. Dne 27. decembra se bodo končno odločili, ali gredo drugi dan v deželno zbornico ali pa domov.

Koroško. V celovškem mestnem zboru se je stavil pred kratkim predlog, naj se pravila za mestne uradnike in služabnike preuredijo tako, da se v bodoče smejo jemati v službo le prosilci nemške narodnosti. S tem se ropa Slovincem pravica do javnih služb. Zakaj pa ne sklene mestni zbor, da slovenskim Celovčanom ni treba nobenih mestnih doklad več plačevati? Če jim jemlje pravice, morala bi se jim vzeti tudi davčna bremena.

Trst. Vlada namerava v Pazinu ustanoviti hrvaški gimnazij. Toda Italijani se ga branijo, kakor so se pred leti Nemci slovenskega gimnazija v Celju. V nedeljo so hoteli tržaški Italijani v gledališču »Politeama« slovesno ugovarjati vladini nameri. Toda prišlo je toliko Slovencev, krščanskih italijanskih delavcev in socialistov, da so morali Italijani po hrupnih prizorih zapustiti gledališče, ne da bi kaj sklenili. Vsa Avstrija se jim smeji!

Vnanje države.

Italijansko. Poslanec in tržaški begun, žid Barzilaj, je interpeliral italijanskega vna-

njega ministra radi dogodkov v Trstu povodom smrti naše cesarice. Minister je na podlagi poročil italij. poslanika na Dunaju odgovoril ter priznal, da povodom teh izgrediv ni bil ranjen ali celo ubit noben Italijan, a vendar je prav hinavski zatrjeval, da ti dogodki v Italiji ne najdejo primere. Kaj tacega si upa trditi italij. minister v času, ko se še ves svet dobro spominja dogodkov, ki so se pojavili meseca maja skoro po celi Italiji, in se nad njimi zgraža. Italija je le po hudih bojih udušila nevarno gibanje. S posebnim veseljem pa je potem minister pripovedoval o strogem postopanju avstrijske vlade, s katerim se je popolnoma zadostilo Italiji.

Nemško. Nemški državni zbor je izvolil za predsednika grofa Ballestrema, člana kat. centra. Pri vsprejemu predsedstva je cesar zopet obširno govoril o svojem potovanju v sveto deželo.

Francosko. V Franciji vpeljejo tudi osebnodohodninski davek, kakor pri nas. Razlika pa bode v tem, da tamkaj davčne oblasti ne bodo silile posamnike, naj sami napovedo dohodke, marveč tam bodo davčna oblastva po zunanjih znamenjih sama določila davčno mero in svoto. Ozirala se bodo pri tem na visokost mitnine, na posest parkov, vrtov in teras, na število služabniškega osebja, na luksuz vsake vrste in drugo. Kdor se bo toraj bolj bahal na zunan, plačati bo moral večji davek.

Kreta. Krečanski nadkomisar, princ Jurij, je prišel včeraj na Kreto. Ladije štirih vlasti so pozdravile novo krečansko zastavo. Dosedanji odbor se je že razšel. Mohamedanci se vedno zapuščajo otok. Novi nadkomisar bode samostojno vladal pod nadoblastjo Turčije, kar bode pričala turška zastava, viseča poleg krečanske.

Cerkvene zadeve.

Zidanje nove cerkve svet. Duha v Središču.

„Tebe, Bog, vsi hvalimo.
Ko Gospoda te častimo,
Tvojo moč spoznavamo,
Vsi po njej smo in živimo.“

Ta hvalna pesem je odmevala po vsem širnem svetu v letošnjem jubilejnem letu, ki smo je obhajali v spomin biserne svete maše in 20letnice papeštva Njih Svet. Leona XIII. in petdesetletnice ali zlatega jubileja vladanja Njegovega Veličanstva Frančiška Jožefa I.

Da se med nami vedno ohrani veseli spomin tega dvojnega jubileja in da se hvaležno spominjamo vseh milostij in dobrot, katere je previdnost božja v teku toliko let nam podelila, je sklenilo podpisano cerkveno predstojništvo s pomočjo v ta namen ustanovljene družbe skrbeti za pozidanje nove župne cerkve sv. Duha v Središču, ker je dosedanja za obširno župnijo, katera šteje 2427 duš, zares premala in tudi v jako slabem stanju.

Vsled ustnega sporočila so sedanjo cerkev pozidali vitezi nemškega reda l. 1316. kot kapelo na čast svetemu Duhu v gotičnem slogu, in je bila podružnica župne cerkve sv. Jerneja, katera je stala blizu Drave (Cirkevci pri stari Dravi). Po razdjanju župne cerkve je bila l. 1515. povečana in prenovljena ter v župno cerkev povzdignjena; v tem l. je bil tudi zvonik pozidan iz ostankov župne cerkve sv. Jerneja. Povečano cerkev je posvetil škof Lenart Peverl dne 23. okt. 1519. Dotično poročilo se glasi: »Dne 23. oktobra 1519 je bila posvečena župna cerkev poleg trga Središče s korom vred na čast svetemu Duhu in v njej štirje altariji; posvečeno je bilo tudi njeno pokopališče in poleg nje cerkvica z altarjem na čast svete Ane.« Roparski Kruci so jo leta 1704 vso oropali, altarje podrli in požgali; še le l. 1713 je bila potem zopet popravljena, in altarji v njej postavljeni. V zvonik je strela trikrat udarila: prvokrat l. 1680., takrat je streha pogorela in zvonovi so se raztopili; drugokrat je udarila strela l. 1704., pa ni povzročila posebne škode, ravno tako leta 1713., tokrat je samo streho nekoliko poškodovala in zvoniki stol raztrgala.

Mnogo let je torej preteklo, odkar stoji župna cerkev sv. Duha, prebivalci so se pomnožili, a cerkev je še vedno stara, mala in v slabem stanju; zato je nujna potreba, da se cerkev poveča in prenovi, pa tudi zvonik potrebuje novo, lepšo streho. Z združenimi močmi se lotimo dela! »Viribus unitis — z združenimi močmi,« to geslo našemu delovanju. V tem znamenju hočemo tudi mi delati in se truditi in ne prenehati, dokler ne bo stala lepa, nova in prostorna hiša božja, posvečena Tolažniku svetemu Duhu; v kateri se nam bodo oznanjevale zveličavne resnice svete katoliške vere, ki nam je luč na potu življenja, da srečno v nebesa priromamo; v kateri se bo razlivala milost božja po svetih zakramentih v naša srca, da se bomo zamogli hudega varovati in dobro delati; v kateri bo prebival sam Gospod in Izveličar naš Jezus Kristus v presvetem zakramentu, kakor mili oče svojih otrok in

bi še enkrat poslušal. Tam ga nekaj časa davim in potem ga vržem iz visočine v vodo. Dečko mi še mora biti hvaležen, kajti če ga prihodnji teden postavijo pred sodnika in se še vedno brani darovati pokojnim cesarjem, potem ga bodo s kleščami tako dolgo trgali, da umrje.« S temi besedami pomiri starec nekoliko svojo vest, ki se je še upirala umoru. Nato hoče nadaljevati pot. A v tem trenutku sliši za seboj korake in vidi, da se v mesečni svitlobi lesketa orožje. Naglo stopi za grm, kjer se še ravno skrije, predno pridejo biriči, katere je poslal mandarin za njim.

«Jaz sem ga se ravnokar videl,» reče eden, ko gresta mimo grma.

«Daleč še gotovo ni,» pravi drugi. «Le naprej! On mora skozi vrata! Takoj bodeva zvedela, če je že šel skozi vrata v trdnjavo. Ako še ne, ga tam gotovo dobiva.»

«Velja to meni?» se vpraša jetničar. «Ni mogoče! Mandarin si tega ne upa storiti. To velja gotovo kakemu malopridnežu. Pa če bi vendar bilo za me. Vrag mu naj zaupa! Jaz bom vendar rajši napravil ovinek in šel skozi druga vrata domov. Pa kaj mi to pomaga? Potem me pričakajo pred mojo hišo. Pa to sploh ni mogoče, on me ne more izdati, ne da bi izdal samega sebe.»

S temi besedami gre počasi za voja-

koma in premišljuje, kaj bi naj storil, ako bi bil mandarin res poslal biriča za njim. Pa nič pametnega mu ne pride na misel. Medtem se približa trdnjavi že tako daleč, da vidi pred seboj v mesečni svitlobi mogočna vrata. Zdaj ga dojde služabnik, ki je nesel od Mingaja podpisan listek njegovi ženi, da bi dobil dotično pismo. Do tega služabnika se obrne in ga vpraša, če pride od mandarina in če morebiti ve, kaj bi pred njim korakajoča vojska rada imela. Pa komaj izgovori te besede, se jih že tudi kesa. Služabnik namreč spozna starca, ga prime za vrat in ga vrže ob tla ter zakliče vojaka nazaj. Hitro je na nogah in rokah vklenjen. Zastonj obljubuje biričema visoko plačilo, 10, 20, 50 celo 100 koanov vsakemu. Biriča se mu le posmehujeta. Ko hoče kričati, mu zamašita usta in ga potem po stranskih potih privlečeta v mandarinov vrt. Na skrajnem koncu vrta je bil zidan grob nekega paganskega meniha. Ta grob je dal mandarin pripraviti za svoje namene in že marsikateri njegov sovražnik je tam popolnoma zginil. V ta grob vržeta biriča starega jetničarja in smeje se, zapreta grob, ne da bi jetničarju razvezala roke in noge ali da bi mu odmašila usta. Nato naznanita svojemu gospodu, da se je vse dobro izteklo, in prejmeta bogato darilo, ki njima je bilo v takih slučajih

odločeno. Kmalu za tem pride tudi služabnik iz jetničarjevega stanovanja nazaj z naznanilom, da Minga nima več žene. «Starec me je torej nalagal,» reče mandarin sam pri sebi in sklene jetničarja na tistem odstraniti.

Čez dolgo se šele zave stari Minga iz omedlevice, katero mu je povzročil padec črez stopnjice v globočino. Posebno ga je bolela desna rama, na katero je padel. Zdaj hoče vstati, a ovirajo ga vrvi na nogah. Potipati si hoče bolano ramo, pa roke so mu zvezane na hrbtu in najmanjše gibanje desne rame mu je povzročilo take bolečine, da bi bil zakričal na ves glas, ako bi ne bil imel zamašenih ust.

Ko spozna svoj strašni položaj, postane ves besen. Zvija se od jeze kakor črv in se valja po blatni ječi od zida do zida. Strašne kletve so mu na jeziku, a ne more jih izreči, ker ima zadelana usta. Konečno si hoče ob zidu razbiti glavo, pa debela ruta, ki jo je imel okoli glave ovito, ga je ovirala. Nekaj ur tako besni, potem pade v omedlevice. Ko se zopet zave, občuti strašno žejo. Pa zastonj lazi po ozki ječi in išče vrča, da bi si ohladil žejo. Pri tem mu pride na misel, da je mnogokrat svetoval jetnikom, ki so ga prosili za vodo, naj pijejo vodo, ki se izteka iz ječinega zidovja. Tudi on hoče zdaj, kakor njegovi jetniki lizati na tleh smradljivo